

EPOS YAYINLARI- 81
inceleme kitapları- 20

Yıldırım Koç
SENDİKADA
YOLSUZLUK YAPMANIN ELKİTABI

Yayıma Hazırlayan:
M. Serdar Kayaoğlu

Düzeltilen:
Rafet Özen

Kapak Tasarımı: epos
uygulama: karizma

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
epos

Baskı ve Cilt:
Sözkesen Matbaacılık (0.312) 395 21 10
Birinci Basım: Ankara, Mayıs 2012
ISBN: 978-975-6790-96-0
Sertifika no: 16468

Yıldırım KOÇ
**SENDİKADA
YOLSUZLUK YAPMANIN
ELKİTABI**

EPOS YAYINLARI
GMK Bulvarı 60/20 (06570) Maltepe-Ankara
Tel.Fax: (0.312) 232 14 70 - 229 98 21
eposkitap@eposyayinlari.com
www.eposyayinlari.com

Yıldırım Koç (1951 —); 1973 yılında ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Ekonomi ve İstatistik Bölümü'nü bitirdi. 1983 yılında AÜ-SBF'de sosyal politika dalında yüksek lisans derecesi aldı.

1974'te *Tüm İktisatçılar Birliği*'nin kurucuları ve yöneticileri arasında yer aldı; *TİB Bülteni*'nin yazışmaları müdürlüğünü yaptı. 1975–1980 döneminde *Maden-İş* (DISK), *Yeraltı Maden-İş*, *Tek Eğitim Büro-İş* ve *Devrimci Metal-İş Sendikalarında* toplu sözleşme, eğitim, araştırma uzmanı olarak çalıştı.

1980–1983 yıllarında asistan olarak çalıştığı ODTÜ'den Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emriyle çıkarıldı.

1993–2003 tarihleri arasında *TÜRK-İŞ Genel Başkan Danışmanı* olarak çalıştı ve bu dönemde TÜRK-İŞ'in *Uluslararası Çalışma Örgütü* (ILO), *Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu* (ICFTU) ve *Avrupa Sendikalar Konfederasyonu* (ETUC) ile ilişkilerinden de sorumlu oldu. TÜRK-İŞ'teki görevinden 30 Eylül 2003 tarihinde istifa etti.

1985–2008 yılları arasında *Türkiye Yol-İş Sendikası Eğitim Dairesi Başkanı* olarak çalıştı. 1998 yılından beri *ODTÜ İktisat Bölümü*'nde kısmî zamanlı öğretim görevlisi olarak ders veriyor. *Aydınlık Gazetesi* yazarı, *Teori Dergisi* Yazı Kurulu Üyesi.

Çalışma yaşamı konusunda yayımlanmış 35'ten fazla kitabı ve aynı alanda birçok makalesi bulunuyor.

Yazarın daha önce "*DISK Tarihi: efsane mi gerçek mi? (1967–1980)* [Canan Koç ile birlikte]", "*KESK Tarihi-I (1985–1995): risk alanlar, yolu açanlar* [Canan Koç ile birlikte]", "*KESK Tarihi-II (1985–1995): yerleşenler* [Canan Koç ile birlikte]", "*Türkiye İşçi Sınıfı Tarihi: Osmanlı'dan 2010'a*", "*Yanlış Doğru Cetveli*", *Avrupa İşçi Sınıfları: kapitalizmin mezar kazıcılığından siyasetçiliğe*, "*AKP ve EMEKÇİLER: 2002-2012*" başlıklı kitaplarını yayımladık. Yazarın yayımlanmış, yayımlanmamış çalışmalarına ve arşivine www.yildirimkoc.com.tr adresinden ulaşılabilir.

epos

İÇİNDEKİLER

<i>Sunuş</i>7
<i>Giriş</i>25
1. Bazı Sendikacıların Mal Varlıkları: Çok Laf Yalansız, Çok Mal Haramsız Olmaz33
2. Tes-İş'e İlişkin İddialar50
3. Oleyis'te Yaşananlar66
4. Sendikaların İşleyişi Demokratik mi?70
5. Sendikacıların Aylıkları ve Hizmet Ödenekleri	
6. Sendikaların Mali Açından Denetimi80
7. Faturalar83
8. Harciraahlar120
9. Gayrimenkul Alımı ve İnşaat Yaptırma128
10. Sendika Alımlarındaki Usulsüzlük133
11. Kişisel Harcamaları Sendikaya Yükleme134
12. Sendika Araçlarının Sendikacılara Düşük Fiyattan Satılması ..	.136
13. Avans Adı Altında Faizsiz Kredi143
14. Yardım ve Hediyeler, Lüks Harcamalar154
15. Bazı Sendikaların İstihdam Politikası166
16. Bayram Meral-Fikret Barın Alacak Davası180
17. <i>Sonuç Yerine:</i> Sendikalardaki Yolsuzluklar Nasıl Önlenebilir?187
<i>dizin</i>214

Sunuş

Sendikada yolsuzluk yapmak mı istiyorsunuz?

Bu işin okulu yoktur.

Yolsuzluk için önce kişiliğiniz bu işe uygun olacak. Aldığımız aile terbiyesi, zaaflarımız, hırslarımız, cesaretiniz ve kurnazlık düzeyiniz de yeterli olacak. Yoksa beceremezsiniz.

Bu önkoşullar yerine gelmişse, bu alanda başarının yolu bir üstadın yanında çıraklık ve kalfalıktan geçiyor.

Ancak bu alanın üstadları genellikle kıskançtır. Mesleği öğretmez. Ekip çalışmasına yatkın olanlar bile, çırak ve kalfaların fazla palazlanmaması, çırak ve kalfa olarak kalmaları için çaba gösterir. Bildiklerinin inceliklerini göstermez. Sizi potansiyel rakibi olarak görür. Haklıdır; çünkü geçmişte kendisi de palazlanınca eski ustalarını tasfiye etmiştir. Haklıdır; çünkü sizin kafanızın ardında da ustanızı bir gün tasfiye edip yağlı kuyruğa ulaşma hayali vardır.

İşte bu kitabı noktada bu kitap devreye giriyor.

Bu kitap size, sendikacılık tarihimizin ünlü yolsuzluk, usulsüzlük ve görevi kötüye kullanma üstadlarının bazılarının günışığına çıkmış ve benim erişebildiğim örneklerini sunuyor.

Anlatılanlar hiçbir zaman yaşanılanın yerini tutmaz. Ancak yine de yararlıdır; hiç yoktan iyidir.

Bu kitabı rehber edinmeniz, gelecekte lanetle anılmanıza katkıda bulunacaktır.

Bu kitapla, kitabın ortaya çıkmasına neden olan örneklerin bizatihi kendileri ve de bir çırpıda çıraklıktan ustalığa atlamaya heves edenler ilgilenmese bile, yapılmış olan yolsuzluk, usulsüzlük ve görevi kötüye kullanma uygulamalarının yarattığı ilişkiler ağının sendikacılık hareketine indirdiği esaslı darbeyi gözleriyle görmek isteyenler ilgilenecektir.

İki Alman Türkiye'ye gelmişler. İstanbul'da Kumkapı'da bir

şeyler yiyelim demişler. Oturmuşlar, meze ve rakı ısmarlamışlar. İkinci dubleyi içerken Almanların biri diğerine dönmüş, “n’ olacak bu memleketin hali, yahu” demiş.

Son yıllarda insanlarımız rakıya gerek olmadan da “n’ olacak bu memleketin hali!” diyor.

Sendikalarla uğraşanlar ise buna ek olarak, “n’ olacak bu sendikaların hali!” de diyor.

Gerçekten, “n’ olacak bu sendikaların hali?”

“Güleriz ağlanacak halimize” durumundayız.

Bazı sendikalarda yaşananları öğrendikçe, bir taraftan gülüp duruyoruz, bir taraftan kara kara düşünüyoruz. Bu kitaptaki bazı olayları okuduğunuzda siz de hem kahkahalarla güleceksiniz, hem de “sendikacılık bu hallere de mi düştü?” diye dövüneceksiniz.

Emperyalizmin, sermayenin ve AKP’nin saldırıları karşısında, bugünkü durumuyla bu sendikalar direnebilir mi, saldırıyı püştürtüp yeni mevziler kazanabilir mi diye sorguluyoruz.

Peki, sendikaların bugünkü duruma gelmesinde bazı sendikalardaki yolsuzlukların, usulsüzlüklerin, görevi kötüye kullanma uygulamalarının etkisi ne?

İnsanlar öldükten sonra ya rahmetle, ya lanetle anılır.

Sendikacılık işçiye/memura hizmet işidir. Bu işi gerektiği gibi yapanlar rahmetle anılacaktır. Sendikacıların büyük çoğunluğu da rahmetle anılmayı hak etmektedir.

Ancak sendikalarda öyle bazıları vardır ki, onlar rahmetle anılmayacaktır. İşçinin/memurun, çocuklarının nafakasından keserek ödediği aidalara yolsuzluklarla el koyanlar, kul hakkı yiyenler ve sendikacılığı bugünkü durumuna düşürenler lanetle anılacaktır. Usulsüzlük yapanları ve görevi kötüye kullananları da aynı akıbet beklemektedir.

Sendikacıların bir bölümü tarihe geçecektir.

İşçi sınıfı tarihine önemli katkılarıyla geçen şerefli sendikacılar vardır. Onları saygıyla anıyoruz. Bir sendikanın genel başkanırken bir işverenin gönderdiği elbiselik kumaşı geri çeviren, sendikasının iğnesini bile özel işlerinde kullanmayan sendikacı-

lar da tanıdım. Demiryol-İş Sendikası’nın eski genel başkanlarından Mehmet Acıdereli bu nitelikteki sendikacıların onurlu bir örneğidir.

Ancak bir de “berbad-u zemzem”ler vardır. Lisede tarih öğretmenimiz rahmetli Faruk Kurtuluş “berbad-u zemzem”den söz etmişti. Adamın biri tarihe geçmek için zemzem kuyusuna işemiş. “Zemzem kuyusunu berbad eden kişi” olarak kendisini hâlâ hatırlıyoruz. Sendikalarda yolsuzluk yapanlar ve böylece sendikacılığa duyulan güvene darbe indirenler, sendikaları zayıflatanlar, istihbarat örgütlerinin oyuncağı ve kuklası haline gelenler, sendikacılık hareketi tarihinin “berbad-u zemzem”leridir.

Sendikalarda yolsuzluk yapanların toplam sendikacılar içinde işgâl ettiği yeri bilemeyiz. Ancak yolsuzlukların ve yolsuzluk ilişkilerinin tüm sendikal hareketi etkilediği açıktır.

Bazı sendikacıların kamuoyuna yansıyan yolsuzlukları, tüm sendikacıları lekelemekte, sendikacılık hareketini itibarsızlaştırmakta ve zayıflatmaktadır. Birçok dürüst sendikacı, tanınmadığı bir ortamda yaptığı işi açıklarken rahatsızlık duymaktadır, utanmaktadır.

Ayrıca, sendikalarda yolsuzluk yapanları izleyen, onların yolsuzluklarını ve diğer kişisel zaafalarını (zina, kumar, içki, vb.) tespit eden ve belgeleyen istihbarat örgütleri, bu sendika yöneticilerini parmaklarında oynatabilmektedir.

Yolsuzluğu istihbarat örgütlerince tespit edilmiş kişi, sustalı maymuna döner, korkudan suspus olur. Eskiden ayı oynatırlardı. Ayı oynatıcı ayının burnuna bir halka takardı. Halkanın ucundaki zincir de adamın elinde olurdu. Ayıcı ayının burnundaki halkayı çekerse canını çok acıtmış. Yolsuzluğu tespit edilen sendikacı, burnuna halka takılmış ayıya döner. Bu benzetmeyi yaparken, ayılara hakaret etme gibi bir niyetim yok. Ayılar dürüst ve iyi hayvanlardır; ancak karınları acıkınca ve başka çareleri kalmayınca, yalnızca karınlarını doyuracak kadar bal çalarlar; daha ötesine gitmezler.

Bu nedenle, büyük çoğunluğunu namuslu ve iyi niyetli insanların oluşturduğu sendikacılar, sendikalarda yolsuzluk yapanlara

acımamalı, onların sendikacılığa verdiği zararları ortadan kaldırmak için bayrak açmalıdır. Sendikalara zarar verenler hırsızlık, yolsuzluk ve usulsüzlükleri yapanlardır; bunların temizlenmesi için bu yanlışları üyelere ve kamuoyuna açıklayanlar değil. Suçlu olan hırsızdır; hırsızlığı yazan gazeteci veya hırsız yakalayan polis değil.

Bu kitap, geçmişte kötü yola düşmüş bazı sendikacıların yaptıklarını anlatarak, bu mücadeleye katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Türk-İş'in 21. Genel Kurulu 8-11 Aralık 2011 günleri toplandı. Ulusal Kanal'daki bir programda bir sendikanın genel başkanına genel kurul sürecinde yolsuzluk iddialarını gündeme getirip getirmeyeceği soruldu. Genel başkan, "biz ilkelerle uğraşyoruz, kişilerle değil," diye yanıt verdi.

Yanılmıyorsam Koç Holding'in kurucusu Vehbi Koç'a atfedilen bir öykü vardır. Vehbi Koç birkaç yerde anlatmış. Tahtaya önce bir "1" çizermiş. Sonra da bu "1" in yanına, kişinin zekası için bir "0", çalışkanlığı için bir başka "0", dürüstlüğü için yeni bir "0" diye devam edermiş. Ortaya diyelim 100000 gibi büyük bir rakam çıktı. Sonra da dermiş ki, "bu rakam büyük, ancak onun büyüklüğü baştaki '1' rakamına dayanıyor; onu kaldırırsanız, ortada yalnızca '0' lar kalır. O '1' rakamı, sizin sağlığınızdır; sağlığınıza dikkat edin."

Sendikacılıkta da benzer bir durum vardır. Sendikacının çalışkanlığı için bir "0", iş bitiriciliği için bir başka "0", örgütlemeye başarı için yeni bir "0", toplu sözleşmedeki becerisi için bir başka "0" koyabilirsiniz. Ancak bir kişinin sendikacılığını değerlendirirken, en baştaki "1" en önemlisidir. En önemli ilke baştaki "1" dir. O "1" de dürüstlüktür. Bir sendikacı dürüst değilse, hem diğer yeteneklerinin fazla bir anlamı kalmaz, hem de kolayca sustalı maymuna, burnuna halka takılmış ayıya döndürülür. Bu nedenle, sendikacılık ilkelerinin en önemlisi, dürüstlüktür, temizliktir, yolsuzluklara bulaşmamaktır, bilerek ve isteyerek usulsüzlük yapmamak, görevi kötüye kullanmamaktır.

İşçi sınıfının sorunlarının sorumlusu, yerli ve yabancı serma-

yedar sınıf, emperyalizm (ABD, AB, IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, vb.) ve sermaye yanlısı hükümetlerdir. Ancak bunlara karşı mücadelenin önündeki en önemli engellerden biri, zaafı ve açıkları nedeniyle peşinen teslim alınmış ve bir bölümü böylece ajanlaştırılmış az sayıdaki sendikacıdır.

Günümüzde sendikacılığı zayıflatan en önemli neden, bazı sendikacıların kişilik zaafı ve yolsuzluklarıdır. Yapılması gereken, bunların üstünün örtülmesi değil, bunların üstüne üstüne gidilmesidir.

Kırılan kol yen içinde kalırsa, kangren olur.

Yolsuzluklara bulaşanlar, kul hakkı yiyenler, sendikalara büyük darbe indirenler tespit edilmeli, sendikaların disiplin kurullarında ve genel kurullarında teşhir edilerek cezalandırılmalı, sonra da acımadan yargıya teslim edilmelidir.

Yolsuzlukları bilip sendikaların disiplin kurullarını işletmeyen ve yolsuzluk yapanları yargıya teslim etmeyenler, yolsuzlukların devamına katkıda bulunmaktadır. Yapanın yanına kalırsa, yapılanlar sürer. Zaten halen yürürlükte bulunan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, bu konuda yaptırım getirmektedir.

Yasanın 278/1. maddesi şöyledir: "İşlenmekte olan bir suçta yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Yasanın 281/1. maddesi de şöyledir: "Gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla, bir suçun delillerini yok eden, silen, gizleyen, değiştiren veya bozan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Yolsuzlukların teşhiri değil, yolsuzlukların yapılması sendikacılığı zayıflatır. Sendikacılığa zarar verenler yolsuzlukları yazanlar değil, yapanlardır.

Yolsuzluklarla mücadele, sendikaların güçlenebilmesinin ve itibarının artmasının önündeki en önemli engellerden birini ortadan kaldıracaktır.

Eski Yunan tanrılarında Hermes, genellikle ticaretin ve tüccarların tanrısı olarak bilinir; ancak hırsızların ve tezgâhçıların da tanrısıydı.

Bugün ne yazık ki, Hermes ödülünü fazlaca hak eden bazı sendikacılar vardır. Türkiye’de Hermes ödülü verilebilecek sendikacı kalmamalıdır. Hattâ öyle birkaç sendikacı vardır ki, bugün kendileri ve yakınları üzerindeki malvarlıkları dikkate alınır, hırsızlık konusunda onlara Hermes ödülü verilmesi uygun olmaz; onlar adına hazırlanacak ödül, üstün başarılı hırsızlık örnekleri gerçekleştirmesi durumunda Hermes’e verilmelidir.

Bu kitabın amacı, gerekli olan sendikalarda temizliğe katkıda bulunmaktır.

Bu kitapta anlatılanların hepsi yaşanmış olaylardır.

Bir bölümünde isim ve belge verdim; bir bölümünde yalnızca olayı anlatmakla yetindim.

Birçok durumda iddiaları yansıtmaktan öteye gidemedim; yargı kararlarına ulaşamadım. Burada kullandığım ölçüt, gazetelerde çıkan haberlerin tezip edilip edilmediği oldu. Tekzip edilmemelerini iddiaların zımnî kabulü olarak düşündüm.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihi yazılırken, bu kitapta yer alan olaylar ihmal edilirse, gerçekliğin kavranmasında büyük bir eksiklik söz konusu olacaktır. Kitabın amaçlarından biri, işçi sınıfı tarihinin anlaşılmasındaki bu büyük eksikliğin giderilmesidir. Türkiye’de 1940’lı, 1950’li, 1960’lı, 1970’li ve 1980’li yıllarda sendikacılık hareketinin yapısının ve dinamiklerinin kavranmasında yolsuzluk, usulsüzlük ve görevi kötüye kullanma uygulamaları önemli bir etmen değildir. Ancak 1990’lı yıllardan itibaren Türkiye’de sendikacılığın yapısını ve dinamiklerini anlayabilmek ve değerlendirebilmek isteyen araştırmacı, mutlaka ve mutlaka yolsuzluklar, usulsüzlükler, görevi kötüye kullanma uygulamaları ile hükümetlerin ve istihbarat örgütlerinin bu konuları kullandığı gerçeğini önemli bir etmen olarak dikkate almak zorundadır.

Tarihçinin görevi, başkalarının unuttuklarını hatırlamak ve hatırlatmaktır. Bu kitapta birçok belge sunuyorum. Bunların bir bölümü ilk kez burada yayımlanmaktadır. Bir bölümü ise geçmişte gazetelerde çıkan ve o dönemi yaşamış insanların ancak küçük bir bölümünün hayal meyal hatırladığı haberlerdir. Tıpkıbasımla-

rın çok olmasının nedeni, hem bazı olayları böylece kanıtlamak, hem de gelecekte bugünleri yazacak araştırmacılara birinci el malzeme sunmaktır.

Bu kitapta anlatılanların geçmişte kalmasını, bazı sendikalar-daki yolsuzlukların sona erdirilmesini diliyorum. Bunu sağlayacak olan, sendikacıların büyük çoğunluğunu oluşturan temiz ve vicdanlı insanlar ile kendi ödediği aidata sahip çıkması gereken sendika üyeleridir.

Benim gibi araştırmacıların görevi, “safları saflaştırmak” isteyenlere yardımcı olmak ve yapanın yanına kalmamasını sağlamaktır. Suçluları cezalandırmak yetkisi önce sendikaların üyeleri ve yetkili organlarında, sonra yargıdadır. Bizler ancak gerçekleri hatırlatarak ve kamuoyunun bu konudaki duyarlılığını artırarak bu sürece yardımcı olabiliriz.

Bu kitabın hazırlanmasında yıllar içinde biriken belgeler ve gazete kesikleri kullanıldı. Özellikle de Türkiye Yol-İş Sendikası’nın Denetleme Kurulu’nun 2008 yılında hazırladığı ve sendikada büyük bir deprem yaratan iki raporundan yararlandı. Bu raporları hazırlayan Fahri Yıldırım ve Hüseyin Balaban, Türkiye sendikacılık tarihinde ilk kez bir sendikadaki yolsuzluk, usulsüzlük ve görevi kötüye kullanma iddialarını kapsamlı raporlar haline getirdiler ve bu raporlarının arkasında durdular; satılmadılar, korkmadılar. Bu arkadaşlarımı kutluyor, saygıyla selamlıyorum; örnek alınmalarını diliyorum. Tarihi bir iş yaptılar; mücadeleciler sendikacılar olduklarını kanıtladılar. Bu raporlar ilk kez sendikanın genel kurul delegelerinin hepsine dağıtıldı.

Bu raporların Ankara Cumhuriyet Savcılığına iletilmesi üzerine, Ankara Cumhuriyet Savcılığı bir soruşturma başlattı ve Emekli Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Başmüfettişi Erhan Erdoğan, Emekli Sayıştay Denetçisi Oktay Avşar ve Emekli Sayıştay Uzman Denetçisi Mehmet Kuşçu’dan oluşan bir bilirkişi kurulu- nu iddialar konusunda inceleme yapmakla görevlendirdi. Bu kurul 111 sayfa ve 18 klasörden oluşan raporunu 19 Kasım 2009 tarihinde Cumhuriyet Savcılığı’na sundu. Ankara Cumhuriyet Savcılığı, 2011 yılı Ekim ayında bu bilirkişi raporunu Yol-İş Sendika-

sı'nın yöneticilerine tebliğ ederek, kendilerine ilişkin iddialar konusunda ifade vermelerini istedi. Böylece bilirkişi kurulu raporu da aleniyet kazandı. Ardından da Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 9 şüpheli hakkında 14 Mart 2012 tarihli iddianamesiyle Ankara Asliye Ceza Mahkemesi'nde dava açtı.

Şüpheliler, Bilirkişi Kurulu'nun tarafsız olmadığını ileri sürerek, yeni bir bilirkişi kurulunun görevlendirilmesini istediler. 30 Aralık 2009 tarihinde Yol-İş Sendikası tarafından yapılan açıklamada şu görüşler ileri sürüldü:

“Bilirkişi Kurulu tarafından istenen tüm belgeler zamanında ve Sayın Savcının bilgisi dahilinde 90 koli içerisinde 900 klasör olarak kurula teslim edilmiştir. Bilirkişi Kurulu'nun hazırladığı 19.11.2009 tarihli raporun tarafsız olduğuna inanmak mümkün değildir. Kurul olarak objektif görüşlerine başvuru Bilirkişilerin raporlarındaki inceleme, tespit ve değerlendirmeleri tamamen objektiflikten uzaktır. Dosyada yer alan açık hukuki delil niteliğindeki rapor, belge ve olayların bile gözden kaçırıldığı görülmektedir. bazı belgelerde tahrifat yapıldığı, var olan delillerin yok sayıldığı, herkesçe bilinen bir takım yasal düzenlemelerin hiç dikkate alınmadığı görülmüştür. Böylece tümü ile gerçeklere aykırı ve taraflı bir rapor düzenlenmiştir. Bir Hakim'in tarafsızlığına sahip olması gereken Bilirkişiler, bu tutum ve davranışları ile Savcılık dosyasına müdahil olan muhaliflerin lehine sonuç yaratılmasına yönelik kasıtlı bir çaba içine girerek, tarafsızlıklarını tamamen yitirmişler, adeta bir taraf mütalaası hazırlamışlardır. Söz konusu bu raporla ilgili olarak ilk itirazlarımız yapılmıştır. En kısa sürede Bilirkişi Kurulu hakkında Savcılığa suç duyurusunda bulunulacaktır. Gerçekler er geç ortaya çıkacaktır.”¹

Bilirkişi Kurulu Raporu'nda (s.110) şu değerlendirme yer alıyordu: “Yaptığımız inceleme sırasında muhasebe fişlerinin bir kısmının defterlere kaydedilmediği, bir takım işlemlerin kayıt dışı gerçekleştirildiği, defterlerden bazı yevmiye kayıtlarının çıkarılmış olduğu gibi olgular, usulsüzlüklerin tespit edebildiğimizden çok daha fazla olduğu; bir kısım sendika yönetici ve personelinin bu usulsüzlük ve kayıtlardaki düzensizliği organize biçimde gerçekleştirdikleri kanaatine varılmıştır.”

¹ Yol-İş Genel Başkanlığı'nın açıklaması, 30.12.2009.

Yol-İş Sendikası, iddiasının aksine, Bilirkişi Kurulu hakkında savcılığa başvurmadı; yeni bir bilirkişi kurulunun görevlendirilmesi talebi ise kabul edilmedi.

Bu arada Yol-İş Denetleme Kurulu değiştirildi.

Yeni Denetleme Kurulu, 3 Şubat 2009 tarihli 9 sayfalık ilk raporunda harcırahlar, Bursa Valiliğine aktarılan para ve 25 milyon ABD Doları alımı konusunda sendika yönetimine yönelik iddiaların dayanaksız olduğunu ileri sürdü.

Yeni Denetleme Kurulu, 1 Nisan 2009 tarihinde de 60 sayfalık bir rapor hazırladı. Bu raporun sonunda şu değerlendirme yer alıyordu: “Ayrıntılarına yukarıda yer verilen inceleme, denetleme ve araştırmalarımız sonucunda, iddiaların neredeyse tamamına yakınının asılsız ve dayanaksız olduğu tespit edilmiştir. Sendikanın bütün iş ve işlemleri bizzat yönetim kurulu üyeleri tarafından yürütülmediğine göre, önemsiz sayılabilecek bir iki usul eksikliğinin ise Yol-İş gibi büyük bir örgütte olağan karşılanması gerekir.” Bu rapora imza atanlar, Ahmet Bayıkhana (Şanlıurfa), Zeki Ekici (Sivas) ve İsmail Kepez'di (Antalya).

Bilirkişi Kurulu raporu ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı ise tamamiyle farklı görüşteydi. Ahmet Bayıkhana, Zeki Ekici ve İsmail Kepez, Bilirkişi Kurulu raporu ve iddianame sonrasında, yönetimi temize çıkarmayı amaçlayan bu iki raporları konusunda bir değerlendirme yapmadılar.

Daha sonra Yol-İş Denetleme Kurulu'na seçilen Halil Öztöpalan (Başkan, Diyarbakır 1 No.lu Şube Başkanı), Şaban Çılgın (Raportör, Samsun 1 No.lu Şube Başkanı) ve Durak Ayerden (üye, Kayseri 2 No.lu Şube Başkanı) da Yol-İş'e yönelik iddiaları soruşturmadı.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hazırlanan ve mahkemece kabul edilen iddianamede ise şöyle deniyordu: “Şüphelilerce yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılması yönündeki taleplerinin ayrıntılı olarak inceleme yapılmış olması ve kamu davası açılmasına yeter kanıtlar elde edilmiş bulunması dolayısıyla yerinde bulunulmadığı...” (s.17)

Giriş

Her işin piri üstadı olur. Sendikalarda yolsuzluğun piri üstadı da, adını vermeyeceğim ünlü bir sendikacıdır. Sendikalarda yolsuzluk yapan, yolsuzluğunu sürdürebilecek bazı başka özelliklere de sahip olmalıdır. Bu kişi, bir bütün olarak “örnek”tir; sayısız Hermes ödülünün sahibidir. Esasında belki Hermes’e bu kişinin adıyla bir ödül vermek daha akıllıca olurdu.

Bu üstad hakkında bir arkadaşımın anlattıklarını özetleyeyim. Sohbetimiz sırasında hem çok kızdık, hem de çok güldük. Aziz Nesin’in *Zübük* isimli kitabı aklımıza geldi. Eğer Aziz Nesin hayatta olsaydı ve bu eski sendikacının sendikasında birkaç ay çalışsaydı, herhalde “*Zübük’ün Üstadı*” gibi bir roman çıkarabilirdi.

Arkadaşımın anlattığı eski sendikacının adını vermeyeceğim. Ancak sendikacılıkla bir parça bile ilgilenenler, işçi ve sendika hareketinin bu yüzkarasının ismini kolayca tahmin edebilirler. Bugün sendikaların zayıflamasının önemli nedenlerinden biri, işçinin sırtındaki bu kişi gibi bazı kenelerdir. Bunlar sıradan kene de değildir. Kırım kongo kanamalı ateşi yapar, kanımı sömürdüğü insanı öldürür. Sendika hareketi, canına kasteden bu kenelerden kurtulmadan itibar, güven ve güç kazanamaz.

Bazı vukuatlarını anlatacağım bu eski sendikacı 1977 yılında Ankara’da sendika genel merkezine seçildiğinde eşyaları Ankara’ya bir kamyonetle taşınmıştı. Geldiği şehirde de yalnızca bir kooperatif evi vardı. Şimdi ise sayılarını bilmediğimiz kadar daire, büyük miktarda arsası ve parası var. Bu eski sendikacının, yalnızca bir yolsuzluğu sonucunda elde ettiği apartman dairesi sayısı 35. Bu kişi, sendikanın genel başkanırken sendikadan ka-

nundışı bir biçimde büyük miktarda para çekerek İstanbul'da Esenyurt'ta kocaman bir arsa aldı. Daha sonra bu arsayı kooperatif aracılığıyla müteahhide verdi ve payına 35 daire düştü. Bu kişi, bir gazetede malvarlığına ilişkin uzun ve kapsamlı bir liste yayımlandığında tekzip gönderemedi.

1990'lı yıllarda bu eski sendikacının sendikasının işkolunda faaliyet gösteren büyük bir işyerinin işçileri kendiliklerinden örgütlendi, işyerinde çeşitli eylemler yaptı. Türkiye'nin önemli kuruluşlarından biri olan şirketin hem Ankara'da, hem de İstanbul'da işyeri vardı ve bu işyerlerindeki toplam işçi sayısı 2500 civarındaydı. İşçinin bu örgütlü girişimi sonucunda bu adamın sendikası bu işçileri üye yaptı. Sendika, toplu sözleşme yapma yetkisini de alarak görüşmelere başladı. İşyerindeki ücret sistemi bozuktu. Aynı işi yapan işçilerin saat ücretleri arasında önemli farklar söz konusuydu. Bir ücret düzeni kurabilmek için düşük ücretlilere önemli bir zam yapılması gerekiyordu. Bu eski sendikacı, sendikanın toplu sözleşmeden sorumlu yönetim kurulu üyesini evine çağırılmış ve ne yapılması gerektiğini sormuş. Toplu sözleşmeden sorumlu yönetim kurulu üyesi de, diğer işyerlerindeki ücretler hakkında bilgi verdikten sonra makul bir öneride bulunmuş. Bu eski sendikacı bu öneriyi bozulmuş, kızmış ve öneriyi reddetmiş. Birkaç gün sonra şirketin genel müdürü, sendikanın toplu sözleşmeden sorumlu yönetim kurulu üyesini Hoşdere Caddesi'nin üzerindeki lüks bir restorana yemeğe davet etmiş. Yemekte ücret zammı konuşulmuş. Genel müdür, sendikanın toplu sözleşmeden sorumlu yönetim kurulu üyesinin önerisini reddetmiş ve "bu işi biz kiminle çözeriz?" diye sormuş. Bu eski sendikacının adı verince, onunla meseleyi halletmişler. Toplu sözleşme, işverenin istediği biçimde bitmiş.

Ancak işçiler bu zamma tepki göstermiş. Bu eski sendikacı da sendikanın toplu sözleşmelerden sorumlu yönetim kurulu üyesi ile ilgili şube başkanını, işçilerle görüşüp onları sakinleştirmeleri için işyerine göndermiş. İşyerindeki işçiler, sendika genel başkanını tanımıyormuş. Sendikalarda şube başkanına da, genel başkana da, "başkan" denir. İşyerine gidilince, herkes "başkan gel-

di" demeye başlamış. Bunun üzerine 60 yaşlarında bir işçi, şube başkanına yaklaşmış ve "senin MESA Koru Sitesi'ndeki villanın önüne istenen çam ağaçlarını diktim," demiş. Şube başkanı şaşırılmış. "Benim villam millam yok," diye tepki göstermiş. Sonra ortaya çıkmış ki, yaşlı işçi meğer şube başkanıyla genel başkan karıştırmış. "Sendika başkanı denince ben genel başkanın geldiğini sanmıştım," demiş. Anlaşıldığına göre, bu eski sendika genel başkanı, işçinin tepki gösterdiği ücret zammına karşılık MESA Koru Sitesi'nde bir villa sahibi olmuş.

Benim arkadaş bir vesileyle bir emlakçıyla tanışmış. Emlakçı arkadaşımın sendikacı olduğunu öğrenince lafı hemen bu ünlü eski sendikacıya getirmiş. "O adama," demiş, "2 tane lojman sattım. Diyelim ki 10 lira istedim, pazarlık yaptı, 6'ya anlaştık; ancak bana 12 liralık fatura kestirdi. Sendikaya sattığım 2 dairenin parasıyla 4 daire almak mümkündür."

Bu eski sendikacının genel başkanlığını yaptığı sendika, 1980'li yılların sonlarında binlerce işçinin çalıştığı bir işyerinde örgütlüydü. İşyeri, Türkiye'nin önde gelen şirket gruplarından birine bağlıydı. Sendikanın üyesi işçilerin yatakhaneleri ve yemekhaneleri perişan durumdaymış; arkadaşımın ifadesiyle, "köpek bağlasan durmaz vaziyetteymiş." İşçiler, çadırlardan oluşan bir yemekhanede yemek yiyormuş. Yataklar ise felâket durumdaymış. Bu işyerinin hemen yanında da Polonyalılara ait bir şirket varmış. Polonyalıların işyerinde yemek servisi güzel salonlarda beyaz örtüyle örtülü masalarda temiz giyimli garsonlar tarafından yapılmıyordu. Yemekler kaliteliymiş. Yatakhaneler de pırıl pırılmış.

Arkadaşımın anlattığına göre, aylardan Ramazan'mış. İşyerinin büyük patronunun oğlu ile bu eski sendikacı toplu sözleşme görüşmelerini sendika genel merkezinde yürütüyormuş. Toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanmış. O zamanlar öyle bilgisayar filan yoktu. Tutanaklar, sendikanın büro görevlisi tarafından daktiloyla yazılıyordu. Anlaşma sağlandıktan sonra görevliler büroya inmişler. Tutanaklar hazırlanıp bittiğinde sendika genel başkanıyla büyük patronun oğlu genel başkanın arka odasın-

daymış. Sendikanın büro görevlisi odaya girdiğinde, ikisinin de viski içtiklerini görmüş. Tutanakları imzalatmış. Ancak 2 sayfa-lık tutanağın ilk sayfasında bir sorun çıkmış. Büyük patronun öğ-lunun saat 16.00 uçağına yetişmesi gerekiyormuş. “Biz düzeltir, tutanağı iletiriz” demişler. Sendikanın büro görevlisi de ilk say-fayı yeniden yazmak için büroya geçmiş ve 15-20 dakika sonra geri gelmiş. Odaya girdiğinde, genel başkanın misafirleri oldu-ğunu görmüş. Bu eski sendikacı, Erzurum’dan gelen heyete “hoşgeldin” diyor, onları buyur ediyormuş. Bir taraftan da şun-ları söylüyormuş: “Erzurum’dan geliyorsunuz. Bugün aziz ve mübarek Ramazan. Bizler tabî ki niyetliyiz, oruçluyuz. Ancak sizler seferisiniz. Karnı aç olan varsa yemek söyleyeyim. İçecek bir şey isteyen varsa, getirtelim.” Sendikada kısa bir süre önce işe başlayan büro görevlisi büyük bir şaşkınlık yaşamış.

Bu işletmede toplu sözleşme imzalanmış. Ancak işçilerin ya-tak ve yemek koşullarında en ufak bir iyileşme görülmemiş. Bu-na karşılık sendikacılık camiasında hiç sevilmeyen bu kişi birden bire bu şirketin sermaye piyasasında işlem gören hisse senetle-rinden önemli bir miktarına sahip oluvermiş. İşçiler pislik içinde yatar ve yemek yerken, bu eski sendikacının mal varlığı biraz da-ha artmış.

Bu eski sendikacıyla tanışıyorduk. Bir keresinde bir sendika-da yolsuzluk yapan bir sendikacıyı çekiştirirken şöyle dedi: “Adam hırsız; çalışıyor, ama sendikasına bir şey kazandırmıyor. Ben sendikamdan 1 alıyorsam (“çalışıyorsam” demek istiyordu), sendikama 3 kazandırıyorum.”

Bu adam döneminde sendikası çeşitli gayrimenkuller aldı. Bu gayrimenkullerin alımı sırasında da büyük yolsuzluklar yapıldığı ileri sürülüyor. Adamın mal varlığına bakıldığında bu iddiaların büyük ölçüde doğru olduğu da akla geliyor.

Bu adamın numaralarından biri de 12 Eylül öncesinde banka-lara yatırılan paralarla ilgiliydi. 12 Eylül öncesinde yürürlükte bulunan mevzuata göre, sendikalar paralarını istedikleri bankaya yatırabilirlerdi. Daha sonra getirilen ve uzun bir uygulamadan sonra kaldırılan kamu bankalarına yatırma zorunluluğu yoktu. Bu

adamın sendikasının 12 Eylül öncesinde hem önemli miktarda ai-dat geliri, hem de sendikanın denetimindeki bir başka fona yatı-rılan ve aidat gelirini 6-7 kat aşan ödemeler vardı. Bu anlatacağı-mı hem bir bankanın o tarihlerde Ankara’da Kızılay’da bir şube-sinin müdürü olan bir kişiden, hem de bazı eski sendikacılardan dinledim. O yıllarda enflasyon çok yüksek orandaydı. Bankalar vadeli mevduata bu enflasyon oranının da üstünde bir faiz ödü-yordu. Bu adam ve bazı arkadaşları, banka müdürleriyle gizli bir pazarlık yapmışlar; önemli miktarda parayı vadesiz veya kısa va-deli (ve düşük faizli) hesaplara yatırmışlar; ancak parayı uzun sü-re çekmeyecekleri taahhüdünde bulunmuşlar. Bunun karşılığında da vadeli mevduat hesabına ödenen faize yakın bir miktarda pa-rayı bankadan açtıktan almışlar. Banka bunu hesaplarında nasıl gösterdi, bilmiyorum.

Bu adamın diğer bir numarası da bazı işleri yaptırmak için rüşvet vermek ve bu rüşvet için sendikadan çeşitli biçimlerde ak-tarılan paranın bir bölümüne el koymaktı. Bu ahlâksızlığı bazı başka sendikalarda da duydum. Ancak bu işin piri üstadı, bizim zübüktür. Bu öyle ince bir numaradır ki, “rüşvetin belgesi ol-maz.” Bu nedenle de, rüşvetin verildiği kişiye kimse gidip belir-li miktarda rüşveti alıp almadığını soramaz; verilen rüşvet karşı-lığında belge alamaz. Bu adam sendikanın yargı sürecindeki bazı davalarında gerek yargıçlara, gerek bilirkişilere rüşvet vereceği-ni söyleyerek, sendikadan büyük miktarlarda para çekti. Bu iş-lerde aracılık eden bir avukat bu ara birdenbire mal mülk sahibi oldu. Avukat, yeni villasını nasıl aldığı sorulduğunda, teyzesinden bir miras kaldığını söylemişti. Zaten bir süre sonra da sendikadan ayrıldı. Eski sendikacı ise rüşvetten pay almasını başka olaylarda da sürdürdü. Sendikanın muhasebe müdürü (genel başkanın ya-kın bir akrabası) ise çeşitli yerlerden aldığı faturalarla bu açığı ka-pattı.

Bu konuyla hiç ilgisi yok, ama Karl Marx’ın 4 Ağustos 1874 tarihinde Sorge isimli arkadaşına yazdığı mektupta söyledikleri çok ilginçtir. Marx şöyle yazmış:

“Kent işçilerine gelince, tüm önderler çetesinin Parlamento’ya gireme-

mesi üzüntü verici bir durumdur. Alçaklardan kurtulmanın en garantili yolu budur.”

Kitabımızın bu bölümünü bir Osmanlı masalıyla bitireyim. He-men belirteyim ki, bu Osmanlı masalının günümüzdeki hiçbir ki-şi ve kuruluşla hiçbir biçimde hiçbir ilişkisi yoktur.

Çok çok eskiden, Osmanlı'nın uzak vilayetlerinden birinde bir lonca varmış. Bilineceği üzere, loncalarda usta, kalfa ve çı-raklar teşkilâtlanırdı ve seçimle belirlenen reislerine “kethüda” denirdi. Esnafın çeşitli katkılarıyla oluşan “orta sandığı” da esnaf arasındaki yardımlaşmanın önemli araçlarındandı.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, loncalardan birinin kethüdalığına Kumcuzade Hasan seçilmiş.

Hasan'da ne numaralar varmış, ne numaralar. Hani günümüz-de Kayserililer için “anasını boyar, babasına satar” derler ya; tam öyleymiş.

Kethüdanın yardımcısına “yiğitbaşı” denir. Yiğitbaşı kethüda-nın numaralarından çok rahatsız olmuş.

Hangi numaralarından?

Hasan, lonca mensuplarının tatil yapması için bir konak inşa ettirmeye kalkmış. Lonca ihtiyar heyetine 20 bin altına mal ola-cak dediği konak, 70 bin altına bitmiş nasılsa.

Hasan deniz kıyısında bir konak yaptırmaya kalkmış. 30 bin altına biteceğini söylediği konak, 60 bin altın ödenmesine rağ-men hâlâ bitmemiş.

Hasan, hastalanan lonca mensuplarının ve yakınlarının tedavi-si için bir şifâhâne (hastane) almaya kalkmış (masal bu ya, çok çok eskilerde de böyle hastaneler varmış). 30 bin altınlık şifâhâ-ne, lonca orta sandığına 90 bin altına patlamış.

Hasan bir de yolcuların konaklayacağı bir han almış. 5 bin al-tına alınan hanın tamiri de 5 bin altın tutmuş.

Hasan bir başka yerde bir han daha almış. 10 bin altın da ta-dilat için harcamışlar.

Masal bu. Yoksa loncanın usta, kalfa ve çırakları normal in-sanlar olsa bu kadar soyguna karşı çıkmazlar mı.

Ama Hasan da gerçekten tam köylü kurnazıymış. Dönen tez-

gâhların farkına varıp, “yahu, bizim şu orta sandığındaki altınlar biryerlere uçuyor” diyenlerin bir bölümünü satın alır, bir bölümü-nü korkutup susturur, bir bölümünü de lonca düşmanlığıyla it-ham edip tasfiye edermiş.

O zamanlar nerdeee şimdiki gibi bağımsız ve özgür basın. Za-ten gazete çıkmıyor. Bir dedikodu gazetesi var. Onu da bu yollar-la halledermiş.

Ayrıca ne olur ne olmaz diye de çaldığı altınları, rivayete göre kızının evine gömermiş. Biri bu evi basıp biraz araştırırsa, onbin-lerce altını bulup çıkarırmış.

O zamanlar Osmanlı yargı sisteminde savcılık yok; yalnızca kadı var. Bu soygundan rahatsız olan yiğitbaşı kadıya başvurmuş; ancak kethüdanın sırtı sağlam, ensesi kalınmış; yiğitbaşı, şikâye-tiyle kalmış. Daha doğrusu, şikâyetiyle kalmamış, bir sonraki se-çimlerde tasfiye edilmiş.

Ayrıca Kumcuzade Hasan namazında niyazında, orucunu tu-tan, zekatını ve fitresini veren biriymiş. Hacca da, umreye de git-miş. Hattâ, rivayet odur ki, Kabe'ye daha yakın olmak için Mek-ke'de bir ev bile satın almış. O tarihlerde buralar Osmanlı topra-ğı olduğu için, bu işler şimdiki gibi zor değilmiş; gayet kolaymış.

Lonca ihtiyar heyetinde dürüst ve namuslu kişiler de varmış. Bunların bazılarının bu soygundan haberi olmuş; ama “aman lon-canın düzeni bozulmasın; loncalar yıpranmasın; bu ufak yolsuz-lukları biz kendi içimizde halledelim; kol kırılır yen içinde kalır” anlayışıyla olayı örtbas etmeye çalışmışlar. Hiçbiri, “zulüm karşı-sında susan dilsiz şeytandır” veya “kul hakkının yenmesine karşı çıkmayan günaha ortak olur” gibi bir anlayışı hatırlamamış.

Masal işte. Duyun da inanmayın. Belki de inanın.

Sonunda ne olmuş bu masalın?

Lonca mensupları akıllarını başlarına toplayıp, kendi paraları-nın, yani orta sandıklarının yağmalanmasına tepki göstermişler mi?

Bilmiyorum. Masalı bana anlatan bu kadarla yetindi.

Ancak biraz tarih çalışan biri olarak, hırsızların, soyguncula-rın, sömürücülerin ve onların yardımcılarının ve onların yalakala-

rının ve ufak tefek hesaplarla bu soyguncuları destekleyenlerin ve zulüm karşısında susan dilsiz şeytanların bir gün sonunun geleceğini, hepsinden hesap sorulacağını biliyorum.

O hesap günü geldiğinde Allah onların yardımcısı olmasın. İşine karışmak haddim değil, ama herhalde olmaz da zaten.

Bu kitap, masaldaki Kumcuzade Hasan gibilerinin (varsa) günümüzdeki benzerlerinden bu dünyada hesap sorulabilmesine, yapanın yanına kalmamasına, bu gibilerin lanetle anılmasına çalışanlara yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Dizin

- Abdulkadir Mungan, 129
 Abdullah Karacan, 34, 44
 Ahmet Bayıkhan, 15, 199
 Ahmet Bektaş, 73
 Ahmet Güngör, 73
 Akın Yılmaz, 70
 Alaaddin Aktaş, 145
 Alaaddin Ekim, 129
 Ali Akcan, 117, 167
 Ali Coşka, 129
 Ali Kaya Pirim, 73
 Ali Necdet Tunca, 53
 Arpat Ünsal, 53
 Aslan Görgöz, 199, 213
 Ayser Durmuş, 56
 Azil Ziyalan, 143
 Baskın Bahadır, 53
 BASS Sendikası, 129
 Bayram Eren, 56, 136
 Bayram Meral, 34, 35, 42, 43, 137,
 141, 142, 166, 167, 168-172,
 176-178, 180-186, 213
 Bekir Avcı, 213
 Belgin Gökalp, 145
 Binali Yağışan, 190-193
 Bülent Bildik, 57
 Bülent Ecevit, 168
 Bülent Kumlu, 56, 136
 Cengiz Teke, 166, 167
 Cengizhan Gündoğdu, 58, 61
 Çimse-İş Sendikası, 84-93
 Çimtaş Tekstil Ürünleri San ve
 Tic.Ltd.Ş., 98, 100, 101, 201
 Demiryol-İş Sendikası, 70
 Deniz Teke, 167
 Durak Ayerden, 15
 Dursun Teke, 167
 Efe Kırtasiye, 94-, 201
 Emin Erkan, 73
 Emrah Ath, 197
 Emrullah Kaya, 197
 Enver Öktem, 68, 69
 Erdiñ Çakır, 148
 Erhan Erdoğan, 13
 Erol Yılmaz Aras, 196, 197
 Ersin Yamak, 129
 Esat Durmuş, 56
 Eşref Erden, 58, 61, 65
 Fahrettin İnan, 121, 123, 127, 131,
 132, 137, 169, 185, 198, 204,
 210, 212, 213
 Fahri Yıldırım, 13, 20, 98, 99, 100,
 113, 127, 198
 Faruk Barut, 51, 53
 Faruk Çelik, 154
 Faruk Nafiz Özak, 155
 Faruk Üstün, 130
 Fatma Özyılmaz Alpan, 56
 Feridun Kızılgün, 73
 Fethi Tekin, 145
 Fikret Barın, 94, 98, 99, 121, 123,
 127, 131, 132, 150, 151, 155,
 169, 180-186, 197, 202, 203,
 204, 210, 212
 Gazi Dursun, 57
 Genel Maden-İş Sendikası, 160
 Gülşen Korkmaz, 167
 Haber-İş Sendikası, 117, 166, 167
 Hakkı Kasil, 73
 Halil Öztöpalan, 15
 Halil Tunç, 168
 Haluk Alanbay, 86
 Hasan Akman, 135
 Hasan Akmehmet, 35
 Hasan Korcal, 53
 Hasan Sadi Yüksekbaş, 74, 75, 76,
 77, 78
 Hasan Şahin, 86
 Hayrettin Erdoğan, 56, 136
 Hermes, 11, 12, 25
 Hulusi Uğurcan, 130
 Hüseyin Balaban, 13, 20, 99, 100,
 198, 213
 Hüseyin Baykal, 73, 121, 123,
 127, 131, 137, 198, 204, 212
 Hüseyin Özil, 56, 136
 Hüseyin Şahin, 129
 İbrahim Yalçinoğlu, 117
 İslam Akcan, 167
 İsmail İnan, 33
 İsmail Kepez, 15, 199
 İsmet Acar, 180
 İsmet İnönü, 193
 İsmet Tan, 213
 Kamil Özdemir, 56, 136
 Kamil Poyraz, 73
 Karl Marx, 29
 Kaya Özdemir, 168
 Kemal Akıncı, 182
 Kemal Derviş, 180, 181
 Kemal Kasapoğlu, 101, 102, 110,
 111, 119
 Kemal Yılmaz, 127, 185, 200, 213
 Kemalettin Açıkgöz, 130
 Kenan Aktaş, 66
 Kenan Özşüer, 98, 99, 121, 123,
 127, 131, 137, 150, 151, 169,
 185, 197, 203, 204, 210, 212
 Kiyasettin Koç, 129
 Korkut Güler, 146
 Kutlusu Toker, 53
 Lastik-İş Sendikası, 44
 Liman-İş Sendikası, 74, 147
 Mahmut Ali Aydın, 67
 Mahmut Ballıktaş, 94, 98, 99, 110,
 116, 131, 132, 149, 151, 196,
 197, 200, 201, 202, 203, 210,
 212
 Mahmut Özönur, 51, 53
 Maksim Gazinosu, 85-86, 88-93
 Marks&Spencer, 156, 160
 Mebrure Genç, 181
 Mehmet Acar, 143, 144
 Mehmet Acidereli, 9
 Mehmet Akgündüz, 53
 Mehmet Ali Demirdöğen, 143, 144
 Mehmet Ali Kırdım, 143, 144
 Mehmet Emin Meriç, 130
 Mehmet Gülçelik, 135
 Mehmet Hüsnü Tanacar, 53
 Mehmet Kuşçu, 13
 Mehmet Özyılmaz, 56, 58
 Mehmet Solak, 65
 Mehmet Ustaali, 135
 Mesut Garip, 167
 Mesuthan Çolak, 147
 Metin Baygüneş, 73
 Metin Bozkurt, 86
 Metin Kır, 117
 Muharrem Demirhan, 67
 Muhittin Aktuğ, 73

- Mukbil Zırtıloğlu, 67, 68
 Murat Aytemiz, 56, 58, 136
 Murat Mermerkaya, 127
 Musa Şimşek, 73
 Mustafa Boncuklu, 130
 Mustafa Doğan, 73
 Mustafa Hisar, 196
 Mustafa Kumlu, 34, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 63, 64, 72, 121, 136, 166
 Mustafa Meral, 169, 170, 174, 175, 179, 181
 Mustafa Özbek, 34, 37
 Mustafa Telci, 50
 Mustafa Türkel, 121, 147
 Mustafa Yıldırım, 143, 144
 Mustafa Yöntem, 34, 35
 Muzaffer Saraç, 180
 Muzaffer Sinsi, 73
 Mümtaz Armağan Barıcalı, 53
 Naci Kurt, 33
 Nazmi Irgat, 117
 Necdet Gördü, 57
 Nedim Dişibüyük, 74, 75, 76, 77, 78
 Nuhi Çelebi, 73, 95, 98, 99, 121, 123, 127, 131, 132, 137, 151, 166, 169, 184, 197, 203, 204, 210, 212, 213
 Nurettin Şahin, 117
 Nuri Beşer, 33
 Nuri Sabur, 129
 Nursal Kaya, 155
 Oktay Avcı, 13
 Oleyis Sendikası, 66-69
 Orhan Erçelik, 50, 51, 52, 53
 Orman-İş Sendikası, 143, 144
 Ömer Çelik, 145
 Ömer Çoban, 145
 Ömer Tunaoğlu, 73
 Önder Avcı, 148
 Öner Kaplan, 129
 Raci Kırdar, 68
 Raif Kılıç, 148
 Ramazan Açar, 94, 98, 99, 100, 110, 116, 121, 123, 127, 131, 132, 149, 150, 151, 185, 196, 197, 201, 202, 203, 204, 210, 212
 Ramazan Öztürk, 86
 Ramazan Şafak, 86
 Recep Karakaşlı, 155
 Remzi Polat, 73
 Rıza Tırpancı, 67
 Saadettin Acar, 147, 148
 Salih Kılıç, 167, 168
 Saniye Küçükveldet, 145
 Selahattin Ataman, 160
 Selçuk Çiftçi, 129, 130
 Serap Şener, 145
 Sevilay Yükselir, 53, 54, 55, 56, 57
 Sıtkı Arslan, 73
 Sibel Kumlu, 166
 Sibel Teke, 167
 Süleyman Sönmez, 50
 Şaban Aktaş, 51, 53
 Şaban Çılgın, 15
 Şeker-İş Sendikası, 145
 Şemsi Denizer, 160
 Şenay Akmanoğlu, 145
 Şinasi Tuysuz, 121, 123, 127, 131, 132, 185, 198, 204, 210, 212, 213
 Tahir İlhan, 73

- Tahsin Sancılı, 73
 Tamer Eralan, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41
 Tarım-İş Sendikası, 190-193
 Tayyar Doğan, 73
 Tekgıda-İş Sendikası, 146, 147
 Teksif Sendikası, 117
 Tes-İş Sendikası, 50-65, 71, 136, 138, 139, 140, 166
 Tevfik Özçelik, 99, 100, 121, 123, 127, 131, 137, 150, 151, 152-153, 166, 185, 196, 197, 203, 204, 210, 212
 Tevhit Çokgez, 73
 Tez Koop-İş Sendikası, 130
 Tuğba Teke, 167
 Turgut Ayçiçek, 73, 127, 137, 169, 213
 Turgut Yılmaz, 129, 130
 Turhan Ayber, 147
 Tursan-İş Sendikası, 66, 67
 Türk Metal Sendikası, 168
 Türk-İş, 160, 163, 167, 168
 Vahdettin Dumlu, 166, 167
 Yalçın Teke, 167
 Yaşar Nakışçı, 190-193
 Yıldırım Salman, 129
 Yol-İş Sendikası Samsun 2 No.lu Şubesi, 103-105
 Yol-İş Sendikası, 71, 94-127, 128, 131, 133, 135, 136, 148-151, 154-162, 164, 165, 166, 167, 168-175, 179, 180-186, 194, 195, 196-213
 Yusuf Bastaş, 50
 Yusuf Çırak, 86
 Yusuf Doğan, 127
 Yücel Ayaz, 167
 Zafer Sancak, 145
 Zahide Aytemiz, 56, 136
 Zekeriye Nazlım, 86, 87
 Zeki Ekici, 15, 199
 Zeki Şeşen, 147